لە نووسەرە دڵسۆزە ئاوارە بووەکانمان

محمد ئەمین بۆز ئەرسەلان «شێرۆ»

« نەریمان »

ئـەم کوردەی ئێمـە نـووسـەری دڵسـۆزی ئـەوتـۆی لێهەڵکەوتوە کەچەرمەسەری و نەبوونی و ئاوارەیی لەخزمەت کردن ساردی نەکردوونەتەوە ئەگەر قۆرتێکیان هاتبێتە بـەرو مەترسی یەکیان کەوتبێتە سەر ڕێ و برسیەتیەکیان چێشتبێت و دەربەدەرو جگەریان سوتابێت زیاتر بەرەو پێشەوە تەکـانیان داوە (بێکەس ، پیرەمێرد ، قانع ، ڕەفیق حلمی ، گۆران) هەر یەکەیان نموونەیەکی ئاشکراو شۆڕە سوارێکی مەیدانبـوون ئەم کەلەنووسەرانەمان سەریان نایەوە ناوێکی گەورەیـان بۆ ئەم میللەتە بەجێ هێشت نەك پارەو پووڵ و کۆشك و سەرا .

ناوی ئەم شۆڕە سوارانە مانگ نی یە لە لاپەڕەی ڕۆژنامەو گۆڤارەکانمان یان لەکتێبە بڵاوکراوەکانمانـدا نەدرەوشێنـەوە بەلام ڕووناکبیری ئەوتۆشمان هەبوەو هەیە ناوی لەئارادانیە بەلام دەربەدەری و نـەبوونی و زینـدان و تێهەڵدان و جگـەر سوتان و ماڵ وێرانی ئەوەندە چێشتوە ئەوەندەی تر پێی قاڵ بوەو زیاتر بەرەو خزمەت کردنی ڕوناکبیری تەکانی داوە نموونەی هـەرە دیاری و ئـاشکرامـان مامـۆستا (محمـد ئـەمـین بـۆز ئەرسەلان) یان (شێرۆ)یە .

زوربـەی زۆری نوسـەرو خوێنـەرانمان نـەك ئاگـایان لەخزمەتە بێ هاوتاکانی شێرۆ نیە بەڵکو ناویشی نەهاتوەتە بەر گوێیان لەبەر ئەوەی ئەمە دە دوانزدە ساڵێکە پەیوەندیم لەگەڵ ئەم زانایەدا هەیە وەك (کاساوسیٚکەی) جاران کتێبمان بۆیەك نـاردوە بەپێـویستی دەزانم بەخـوێنەری کـوردی خـۆمـانی بناسێنم . (محمد ئەمین) لەساڵی ١٩٣٤ لە ناوچەی «لیچە»ی سەربە پارێزگای (دیاربـەکر)ی کـوردستانی تـورکیا لەدایـك بووە . نووسین و خوێندنی لای باوکی فێربوە کـەپێش نوێـژی مزگەوتی ناوچەکەیان بوە تا ساڵی ١٩٥٦ قوتـابخانـەی ئاینی تەواو کردوەو لە «ئەنقەرەوە» چوەتە تـاقیکردنـەوەی (مفتی) تی یەوەو تیادا سەرکەوتوەو بوەتە مفتی ناوچەی (هینە)ی سەر بـە پارێـزگای «دیـاربەکـر» دوو ساڵ سـەربـازی پێکـراوەو گەڕاوەتەوە سەر وەزیفەکەی خۆی ئنجا لە (مەلاتیـە) بوەتە یاریدەدەری مفتی پارێزگاو دەستی داوەتە نووسین و نازناوی «بۆز ئەرسەلان»ی لە نووسینە تورکیەکانیدا هەڵبژاردوە واتە «شێرەبۆر» لە نووسینە کوردی یەکانیدا هەر بەشێری (شێرۆ) پەسەند کردوە لە ساڵی ١٩٦٥ لە کتێبەکـەیدا بـە (... گرفتەکانی ڕۆژهەلات) کەبەتـورکیە داوای کـردوە ڕێ بدەن بـەوەی ئیستگەیـەك بـۆ هـەشت ملیـۆنـە کـورد دابنـرێت و لەقوتابخانەکاندا بەکوردی بخـوێنرێت لەسـەر ئەمـە کتوپڕ لەوەزیفە دەرکراوەو نەفی کراوەتە شارۆچکەیەکی سەر سنوری یۆنان ، هەر لەوێ ئەلف و بێیەکی بەکـوردی بەتیپی لاتینی چاپکردووە کاتێك کاربەدەستان بەمەیان زانی ئەلف و بێکەیان کت و مت کردو خۆیان قۆڵ بەست کردو تووردایە زیندانەوە ، لە ناو زیندانەوە تروسکـاییەکی دەست کـەوت بەربـەرەکانی بڕیارەکەی کردو بەرپەچیانی دایەوە ناچار دادگای ئیستئیناف پشتگیری لێکردوو بەرەڵلاکراو ئەمجارە ئەلف و بێیەکەی چاپ

کردەوەو بڕیاری دادگاشی خستە ناوەوەی تاوەکوو بەدڵنیایی
بڵاوبێتەوە هەزاران دانەی لەچەند ڕۆژێکدا لێ فرۆشرا ، ئەمە
بووە هاندەرێکی هات مێژوە بەنرخەکەی (شەرەفنامە)ی کرد
بەتورکی بەچاپی گەیاندو لەپاڵ ئەمەشدا چەندکتێبێکی تری
چاپکردو لاوان و قوتابیان دەوریان لێدا ساڵی ١٩٧٠ جارێکی تر
خرایە بەندیخانەوە چوار ساڵی ڕەبەق تێدا مایەوە کە بەرەڵلا
بوو دەستی دایە نووسین لە گۆڤارو ڕۆژنامەکاندا ئنجا
بەئاشکراتر دەنگی بەرز کردەوە ئەمە کاربەدەستانی هەژاند
ئەمیش ناچار خۆی شاردەوە لەهەڵەت بردنێکدا بۆسەر یەکێك
لەو شوێنانەی کە گومانی لێوە دەکرا لەدەست درێژ کردنێکدا
«عبدالغني» کوڕی خوێنی بەناهەق ڕژا باوکەش لەوکاتە خاکی
وڵاتی بەجێ هێشت و ڕویکردە هاندەران ئەوەبوو لەساڵی
١٩٧٩ خۆی لەوڵاتی سوید گرتەوە دەستی دایەوە قەڵەم و
لەوساکە بەگوڕتر هاتەوە کۆڕی خزمەت کردن و پەیتا پەیتا ئەوا
کتێب لەچاپ دەدات و بڵاویان دەکاتەوەو جاربەجارێکش
بەدیاری بۆمانی دەنێرێت ، ئێمەش بەرامبەری دەنەوێنەوە .

لەم چەند دێرەی خوارەوەدا ئێمە تەنها کتێبە چاپکراوەکانی ئەخەینە بەردەست دەرفەت نیە نوسینی ناو ڕۆژنامەو گۆڤارەکان و لەپرۆژەکانی داهاتووی بدوێین .

ناوی کتێبەکان :

1 ـ دەرەبەگایەتی لە ڕوانگەی ئیسلامەوە ، تورکی یە (1964) لە ئەنقەرە چاپکراوە ، ژمارەی لاپەرەکانی (172)ە .

2 ـ گیروگرفتەکانی ڕۆژهەلات ـ تورکی یە ، ساڵی (1965) لە (206) لاپەرەدا لەئەنقەرە چاپکراوە .

3 ـ ئەلف و بێ ی کوردی بەلاتینی ، ساڵی 1968 لە ئەستەمۆڵ لەقەوارەی (64) لاپەرەدا چاپکراوە .

4 ـ مەم و زین ـ کوردی و تورکی یە . هەر لاپەرە کوردی یەك بەرامبەرەکەی کراوەتە تورکی ، لەئەستەمۆڵ لە ساڵی 1968 چاپیکردوە ، (491) لاپەرەیە .

5 ـ خلافەت و نەتەوایەتی . بە تورکی یە ، لەساڵی 1968 چاپیکردوە ، (309) لاپەرەیە .

6 ـ بەشی یەکەمی شەرەفنامە بەتورکی ساڵی 1971 لە ئەستەمۆڵ چاپکراوە (527) لاپەرەیە .

7 ـ بەشی دووەمی شەرەفنامە بەتورکی ، ساڵی 1971 لە ئەستەمۆڵ چاپیکردوە (305) لاپەرەیە .

8 ـ (ئەوانەی لەناوەوەن و ئەوانەی لەدەرەوەن) بە تورکی یە لە ساڵی 1974 چاپیکردوە دەربارەی کوردستانی تورکیایە لە ئەستەمۆڵ چاپکراوە بریتی یە لە (242) لاپەرە .

9 ـ مێژووی کوردی میافارقین ـ بەتورکی یە . لە عەرەبی یەوە لەمێژووی میافارقین و آمدەکەی (ابن أزرقي فارقي) یەوە وەری گێڕاوە . لەئەستەمۆڵ لە ساڵی 1975 لە «242» لاپەرەدا چاپکراوە .

10 ـ کۆماره کوردی یەکەی مهاباد ـ بەتورکی یە لەساڵی 1967 لەئەستەمۆڵ لە (296) لاپەرەدا چاپکراوە .

11 ـ لبنانی شۆڕشگێر ـ بەتورکی یە لە ساڵی 1976 لە ئەستەمۆڵ لە (252) لاپەرەدا چاپکراوە .

12 ـ گێرە شێوێنی چیرۆکێکی بەزمەساتە دەربارەی کوردستانی تورکیا لەئەستەمۆڵ ساڵی (1977) چاپکراوە (67) لاپەرەیە .

13 ـ فەرهەنگی کوردی ـ تورکی . فەرهەنگەکەی یوسف ضیاء الدین پاشایە (الهدية الحميدية) لەچەشنی فەرهەنگدا بە چاپی گەیاندووە ، ساڵی 1978 لە ئەستەمۆڵ چاپکراوە «400» لاپەرەیە .

14 ـ (مەیرۆ) کۆمەڵە چیرۆکێکی ڕامیاری یە دەربارەی کوردی تورکیا لە ئەستەمۆڵ لە ساڵی (1979) لە (٦٧) لاپەرەدا چاپکراوە . مامۆستا (صەبری بوتانی) ئەم چیرۆکانەی لێ وەرگێڕاوەتە سەر عەرەبی و لەڕۆژنامەی (العراق) دا بڵاوی کردوەتەوە (فم الذئب ، كيف أصبح التبغ تبناً ، القدر ، الطاقية) .

15 ـ (میرزۆرو) بۆمناڵانە بەوێنەوە چەند چیرۆکێکە بەکوردی لە ساڵی 1981 لەسوێد چاپیکردوە (75) لاپەرەیە .

16 ـ (بلوێرژەن) چەند چیرۆکێکە بۆمندالان بەوێنەوە دەربراوە ، لە ساڵی 1982 لەسوید چاپکراوە (71) لاپەرەیە .

17 ـ «کچەخانمەکە» چیرۆکە بۆ مندالان بەوێنەوە دەربڕاوە . لەساڵی 1982 لەسوید چاپکراوە لە (76) لاپەرەدا .

ئێستاش واخەریکە ڕۆژنامەی «ژین» چاپ دەکاتەوە . ئەوڕۆژنامەیەی کە لە ساڵانی 1918 — 1919 لەئەستەمۆڵ پێنج ژمارەی لێ چاپکراوە ،